

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****NAZİFE BAŞKAN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2016/69236
Karar Tarihi : 3/7/2019

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Hicabi DURSUN
Kadir ÖZKAYA
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Olcay ÖZCAN
Başvurucu : Nazife BAŞKAN
Vekili : Av. Selim Burak ÖZDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bitişiğinde inşa edilen köprülül kavşak dolayısıyla taşınmazın değeri kaybetmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/11/2016 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirilmesine gerek görülmediğini belirtmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
8. Öğretmen olan başvurucu 1970 yılında doğmuş olup Trabzon'da ikamet etmektedir.

9. Başvurucu Trabzon'un Ortahisar ilçesi Hızırbey Mahallesi Yalı Sofuoğlu mevkii 841 ada 17 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan binanın 2 No.lu bağımsız bölümünü 1/7/2013 tarihinde tapuda satın almıştır.

10. Başvurucu, taşınmazın bitişiğinde inşa edilen köprülül kavşağın ortaya çıkardığı olumsuz etkiler sonucunda değer kaybettiği gerekçesiyle zararının giderilmesi için 1/7/2015 tarihinde Karayolları Genel Müdürlüğüne (İdare) başvurmuştur. Başvurunun zımnen reddi üzerine 27/10/2015 tarihinde Trabzon İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Başvurucu, kavşak nedeniyle trafik gürültüsü ve kirliliğinin arttığı ayrıca taşınmazının önünün kapandığı gerekçeleriyle 2.000 TL maddi tazminatın idareye başvuru tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tazminini istemiştir.

11. Mahkeme 15/3/2016 tarihli kararıyla davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesi özetle şöyledir:

i. Aynı binanın farklı bağımsız bölümleri için yapılan bilirkişi incelemesi sonucu hazırlanan raporlarda; dava konusu bağımsız bölümün manzarasının kesilmediği, maruz kalacağı gürültü kirliliğinin bir miktar artacağı ve bu nedenle değerinin %10 oranında azalacağı belirlenmiştir. Ancak bu zarar kalemlerinin aynı yol üzerinde bulunan bütün işyeri ve daire sahipleri için geçerli olduğu, başvurunun zararının diğer işyeri ve daire sahiplerinden farklı, özel ve olağan dışı bir nitelikte olmadığı, yapılan viyadük nedeniyle oluşan genel külfetlere, kamu külfetlerindeki eşitlik ilkesi uyarınca herkesin katlanması gerektiği belirtilmiştir.

ii. Ayrıca başvurunun yeni kavşak sayesinde ulaşımı rahatlayan yolun olanaklarından yararlanabileceği hususu dikkate alındığında kamu külfeti olmaktan çıkan hizmetten yararlanan başvuru yönünden maddi zarar bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

12. İtiraz edilen karar Trabzon Bölge İdare Mahkemesince 14/6/2016 tarihinde onanmıştır.

13. Yapılan karar düzeltme başvurusu, Samsun Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesince 12/10/2016 tarihinde reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir. Nihai karar 25/10/2016 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu 23/11/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat Hükümleri

15. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" kenar başlıklı 2. maddesi şöyledir:

" 1. (Değişik: 10/6/1994-4001/1 md.) İdari dava türleri şunlardır:

...

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

..."

B. Yargı Kararları

16. Trabzon Bölge İdare Mahkemesinin 10/9/2015 tarihli ve E.2015/948, K.2015/1009 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"...Kamu hizmetinin yürütülmesinin neden ve etkisinden kaynaklanan bir zararın doğmaması için idarece her türlü tedbir alınmasına rağmen, hizmetin doğal ve zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkan, hizmetten yararlananlar yönünden genel ve olağan nitelikteki bir külfetten kaynaklanan zararın, kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi uyarınca idarece karşılanmasına olanak bulunmamaktadır. Kamu hizmetinin yürütülmesinden kaynaklanan bir zararın, kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi uyarınca idarece karşılanabilmesi için, uğranıldığı ileri sürülen zararın kamu külfeti olmaktan çıkıp, hizmetten yararlananlar yönünden özel ve olağan dışı bir niteliğe dönüşmüş olması gerekir.

...

Davacı tarafından; taşınmazının sahil yoluna ve caddeye cepheli, ana yola giriş çıkışı olan değerli bir konumda iken caddenin ortasına yapılan viyadük ile önu kapandığı, ulaşımı ve kullanımı kısıtlanarak büyük ölçüde değer yitirmesine yol açıldığı ileri sürülerek maddi zararının tazmini istemiyle bakılmakta olan dava açılmış ise de; mahallinde yapılan bilirkişi incelemesi sonucu hazırlanan raporda; dava konusu 3 ve 4 no'lu dairenin ve zemin kattaki dükkanın manzarasının üst geçit tarafından kesilmediği, bağımsız bölümlerin maruz kalacağı gürültü kirliliğinin bir miktar artacağı, işyerinin ise; yolun sadece tek yöne giden yol ile bağlantısının kalması neticesinde bir miktar müşteri azalması olacağı ve bu nedenle değerinin % 10 oranında azalacağı kanaatine varıldığı görülmekte olup; bu zarar kalemlerinin sadece davacı açısından değil aynı yol üzerinde bulunan bütün işyeri ve daire sahiplerinin de ileri sürülebileceği, bu haliyle davacı tarafından uğranıldığı ileri sürülen ve raporda da kabul edilen zarar kalemlerinin diğer işyeri ve daire sahiplerinden farklı özel ve olağan dışı bir nitelikte olmadığı, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda yapılan viyadük nedeniyle oluşan genel külfetlere 'kamu külfetlerindeki eşitlik ilkesi' uyarınca herkesin katlanması gerektiği açıktır. Kaldı ki; davacının yeni kavşak sayesinde ulaşımı rahatlatan yolun olanaklarından hem konut hem de işyeri anlamında yararlanabileceği hususları dikkate alındığında, idarenin tazmin sorumluluğunu gerektiren, kamu külfeti olmaktan çıkan, hizmetten yararlanan davacı yönünden özel ve olağan dışı niteliğe dönüşen bir maddi zarar bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

..."

17. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin 20/12/2017 tarihli ve E.2017/1308, K.2017/1261 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"Yayılacak 2.kısım ... ada ... parsellerde yapılan davacıya ait inşaat projelerinin Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yapılan köprülü kavşak inşaatı sonrası gayrimenkullerin önünün kapandığı, bina ve dükkanların etkin görünümünün zedelendiği ve taşınmazların büyük oranda değer kaybına uğradığı ileri sürülerek şimdilik 10.000 TL maddi tazminatın işleyecek yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle açılan davada; 28.2.2017 tarihli ara kararına istinaden yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonrası hazırlanan raporda özetle; 'Ankara-Kayseri Devlet Karayollarının Kırıkkale Şehir İçi Geçişleri, dava

konusu kavşak noktasında birbirinden ayrıldığı, ... köprülül kavşak nedeniyle davacının ulaşım sisteminden yararlanmasında olumsuzluk olmadığı gibi eskisi gibi kent içi yollardan hizmet alacağı, ayrıca binalar ile işyerlerinin manzarası, güneşlenmesi ve çevre kirliliği ile gürültü durumunda eskiye göre değişiklik olacağı söylenemeyeceğinden davacının taleplerinin imar mevzuatına, bölge şartlarına ve onaylı imar planına uygun olmadığı görüş ve kanaatine varılmıştır.' şeklinde görüş bildirildiği, bilirkişi raporu, mevzuat hükümleri ve Danıştay kararı dikkate alındığında, davacı açısından 'idari faaliyet ile nedensellik bağı kurulabilen, özel ve olağan dışı zarar' meydana gelmediğinin görüldüğü, bu kapsamda "kamu külfetleri karşısında eşitlik" ya da diğer adıyla "fedakârlığın denkleştirilmesi" yolu ile tazmin edilmesi gereken bir zarardan da bahsedilemeyeceği ve idarenin kusursuz sorumluluğuna başvurulamayacağı görüldüğünden açılan davanın reddi gerektiği sonucuna varıldığı gerekçesiyle davanın reddine ilişkin olarak Kırıkkale İdare Mahkemesi'nce verilen ... kararın, davacı vekili tarafından, idari faaliyet ile müvekkili şirketin uğradığı olağan dışı zarar arasında nedensellik bağı olduğu, bilirkişi heyetinde emlak alanında uzman bir gayrimenkul değerlendirme uzmanı olması gerekirken bu alanda uzman bir bilirkişi görevlendirilmeden karar verildiği, bilirkişi raporunun tamamen teknik bir rapor olduğu ileri sürülerek kaldırılması istenilmektedir.

...

Kırıkkale İdare Mahkemesi'nce verilen ... sayılı karar usul ve hukuka uygun olup kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığından, davacı tarafın istinaf isteminin reddi ..."

18. Samsun Bölge İdare Mahkemesinin 28/1/2016 tarihli ve E.2015/2821, K.2016/168 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"Samsun İli, Bafra İlçesi, Kavakpınarı Mahallesi, ... ada, ... sayılı parselde kayıtlı taşınmazın maliki olan davacı tarafından, Samsun-Sinop karayolunun taşınmazın önünden geçen kısma isabet eden bölümde beton ayaklar üzerine inşa edilen köprülül kavşak yol yapımı nedeniyle, söz konusu taşınmazda(bina ve arsada) meydana gelen 14.921,00-TL değer kaybının dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle açılan davada; davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine, değer kaybı nedeniyle talep edilen 14.921,00-TL'nin 11.605,23-TL'lik kısmının 26.11.2014 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı tarafından davacıya ödenmesine, fazlaya ilişkin tazminat isteminin ise reddine karar veren ... kararının; ... itirazın incelenerek bozulması istemidir.

...

İtiraz dilekçelerinde öne sürülen iddialar, bozulması istenilen kararın dayandığı gerekçeler karşısında yerinde ve kararın bozulmasını sağlayacak mahiyette görülmemiştir.

..."

19. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin 28/12/2016 tarihli ve E.2016/227, K.2016/601 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

..."

Kamu hizmetinin yürütülmesinin neden ve etkisinden kaynaklanan bir zararın doğmaması için idarece her türlü tedbir alınmasına rağmen, hizmetin doğal ve zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkan, hizmetten yararlananlar yönünden genel ve olağan nitelikteki

bir külfetten kaynaklanan zararın, kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi uyarınca idarece karşılanmasına olanak bulunmamaktadır. Kamu hizmetinin yürütülmesinden kaynaklanan bir zararın, kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi uyarınca idarece karşılanabilmesi için, uğranıldığı ileri sürülen zararın kamu külfeti olmaktan çıkıp, hizmetten yararlananlar yönünden özel ve olağan dışı bir niteliğe dönüşmüş olması gerekir.

Olayda, davacıya ait üzerinde dükkan bulunan ve Batman şehir merkezinde yer alan taşınmazın bulunduğu alanda, söz konusu yolun iller arası yollar ile şehir içi trafiğinin kesişim noktasında yer aldığı gözetildiğinde, bu alanda idarece yol ve köprülülük kavşak çalışması yapılmak suretiyle trafiğin rahatlatılması ve farklı seviyede yol çalışması yapılarak her iki yönden gelen trafiğin güvenli bir şekilde akışı sağlanarak can ve mal emniyeti açısından tedbir alınmasının kamu yararına ve hizmet gereklerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Ancak, anılan köprülülük kavşak ve yol çalışmasından, o bölgede oturan ve çalışanlar ile yolun Diyarbakır-Siirt ve Batman-Bitlis yolunun kesişim noktası olması nedeniyle tüm kamu yararlanmakta iken, söz konusu köprülülük kavşak ve yol çalışmasının yalnızca çok az sayıda taşınmazın konum ve niteliğini etkilediği, başka bir anlatımla kamu yararı bulunan bu hizmetten dolayı davacının özel ve olağan dışı bir zararının söz konusu olduğu açıktır.

Bu durumda, trafik akışının ve yaya geçişinin rahatlatılması amacıyla şehir merkezinde köprülülük kavşak ve yol çalışması yapılması sırasında farklı seviyede yol yapılması sonrasında veya başka sebeplerle davacıya ait taşınmazın değer yitirdiği ve oluşan maddi zararın kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca davalı idarece karşılanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

..."

20. Danıştay Onuncu Dairesinin 4/11/2015 tarihli ve E.2012/2512, K.2015/4746 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"...

Kusursuz sorumluluk, kamu hizmetinin görülmesi sırasında kişilerin uğradıkları özel ve olağan dışı zararların idarece tazmini esasına dayanmakta olup; kusur sorumluluğuna oranla ikincil derecede bir sorumluluk türüdür. Başka bir anlatımla idare, yürüttüğü hizmetin doğrudan sonucu olan, idari faaliyet ile nedensellik bağı kurulabilen, özel ve olağan dışı zararları kusursuz sorumluluk ilkesi gereği tazminle yükümlüdür.

Kusursuz sorumluluk sebeplerinden olan "kamu külfetleri karşısında eşitlik" ya da diğer adıyla "fedakârlığın denkleştirilmesi" ilkesi, nimetlerinden tüm toplum tarafından yararlanan idarenin eylem ve işlemlerinden doğan külfetlerin, sadece belli kişi veya kişilerin üstünde kalması durumunda, bu kişi veya kişilerin uğradığı zararların, kusuru olmasa dahi idarece, tazminini öngörmektedir. Risk sorumluluğundan farklı olarak burada, kazalardan kaynaklanmayan, diğer bir deyişle arızı nitelikte olmayan, önceden öngörülebilir zararların tazmini söz konusudur. İdari faaliyetin doğal sonucu olan bu zarar, etki alanı bakımından sınırlı, özel ve olağan dışı nitelik arz etmektedir.

...

Dosyanın incelenmesinden, yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen ... ek rapora göre; davacılar ait taşınmazın Tekkeköy Belediyesi imar planı içinde, üzerine ayrıık nizam 4 katlı bina yapılabilir durumda boş arsa olduğu, taşınmazda şu haliyle tarım

yapıldığı, üzerinde bina veya müstemilat bulunmadığı, kavşak ve üst geçit yapılmasından dolayı, parselin doğusuna duvar çekildiği ve bu cephesinin kapatıldığı, taşınmazın imar durumu ve mevcut durumu dikkate alındığında üzerine yapılabilecek inşaat ve eklentilerinde bir azalma olmadığı, ancak köprü yapılmasından dolayı taşınmazın mevcut kotunun köprünün kotundan 8 metre civarında değişen yükseklikte aşağıda kaldığı, taşınmazda kavşak ve üst geçit inşaatı nedeniyle ulaşım, doğal afetler, görünüm, estetik, mimari çözüm, çevre emniyeti, ekonomi, ticari kazanım ve yapım maliyetleri yönünden % 16 oranında değer kaybının meydana geldiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, kavşak ve üst geçit yapımı sonrasında davacılar a ait taşınmazın değer yitirdiği ve oluşan maddi zararın kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca davalı idarece karşılanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır..."

21. Danıştay Onuncu Dairesinin 15/3/2016 tarihli ve E.2013/6827, K.2016/1402 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"Dava; Mardin ili, Kızıltepe ilçesi, Tepebaşı Mahallesi, ... Mevkii, ... sayılı taşınmazların maliki olan davacı tarafından; anılan taşınmazların önünden geçen yol üzerinde davalı idarece inşa edilen farklı seviyeli köprülü kavşak düzenlemesi ve üst geçit inşaat duvarı inşaatı nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen 913.727,12 TL değer kaybının karşılığı zararın kanuni faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi istenilmektedir.

...

Kusursuz sorumluluk türlerinden birisi de, kimilerince kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi olarak da adlandırılan fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesidir. Dava konusu olayın bu ilke çerçevesinde değerlendirilerek idarenin tazmin sorumluluğuna hükmedilmesinde hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Ancak tazmin edilecek zararın miktarının nasıl belirleneceği hususunun değerlendirilmesi gerekmektedir..."

22. Danıştay Onuncu Dairesinin 22/5/2017 tarihli ve E.2014/5034, K.2017/2518 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"Dava; Çorum ili, Merkez ilçesi, ... Mahallesi, .. parsel sayılı taşınmazda yer alan davacıya ait bağımsız bölümlerin, Çorum-Osmancık Köprülü Kavşak yapımı sonucu değer kaybettiğinden bahisle, uğranılan zarar karşılığı 162.965,00 TL ve kiraya verilememesinden kaynaklı 7.000,00 TL kira kaybından oluşan toplam 169.965,00 TL maddi tazminatın yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

...

İdarenin kusursuz sorumluluğu, kamu hizmetinin görülmesi sırasında kişilerin uğradıkları özel ve olağan dışı zararların idarece tazmini esasına dayanmakta olup; kusur sorumluluğuna oranla ikincil derecede bir sorumluluk türüdür. Başka bir anlatımla idare, yürüttüğü hizmetin doğrudan sonucu olan, idari faaliyet ile nedensellik bağı kurulabilen, özel ve olağan dışı zararları kusursuz sorumluluk ilkesi gereği tazminle yükümlüdür.

Kusursuz sorumluluk sebeplerinden olan "kamu külfetleri karşısında eşitlik" ya da diğer adıyla "fedakârlığın denkleştirilmesi" ilkesi, nimetlerinden tüm toplum tarafından yararlanan idarenin eylem ve işlemlerinden doğan külfetlerin, sadece belli kişi veya kişilerin üstünde kalması durumunda, bu kişi veya kişilerin uğradığı zararların, kusuru olmasa dahi idarece tazminini öngörmektedir. Risk sorumluluğundan farklı olarak burada, kazalardan kaynaklanmayan, diğer bir deyişle arzi nitelikte olmayan, önceden

öngörülebilir zararların tazmini söz konusudur. İdari faaliyetin doğal sonucu olan bu zarar, etki alanı bakımından sınırlı, özel ve olağan dışı nitelik arz etmektedir.

... davalı idarece yapılmış olan katlı yol inşaatı sonrasında davacıya ait bağımsız bölümün değer yitirdiği ve oluşan maddi zararın kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca davalı idarece karşılanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 3/7/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu; maliki olduğu bağımsız bölümün bulunduğu binanın karşısına inşa edilen köprülü kavşak nedeniyle trafik yoğunluğunun, çevre kirliliğinin ve gürültünün arttığını, ulaşımının kısıtlandığını ve taşınmazının manzarasının kapandığını belirtmektedir. Bu nedenlerle taşınmazında meydana gelen değer kaybının tazmini için İdare aleyhinde açtığı davada keşif yapılmadan eksik inceleme ve araştırmaya dayalı karar verildiğini iddia etmektedir. Başvurucu bu gerekçelerle mülkiyet ve adil yargılanma hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

26. Başvurucu, eşitlik ilkesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ancak somut olayda başvurucunun bu yöndeki iddialarını temellendirecek somut bulgu ve kanıtları ortaya koyamadığı anlaşılmaktadır.

27. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, taşınmazının karşısına inşa edilen köprülü kavşağın ortaya çıkardığı olumsuz etkiler sonucu taşınmazının bedelinin düştüğü ve değer kaybının tazmini için açtığı davada eksik incelemeye dayalı karar verildiği iddialarına ilişkin olduğundan şikâyetlerini mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

29. Anayasa'nın "*Mülkiyet hakkı*" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

30. Somut olayda başvuruya konu taşınmazın başvuru adına tapuda kayıtlı olduğu anlaşıldığına göre Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkün varlığında tereddüt bulunmamaktadır.

31. İlk derece mahkemesinin kararında, başvurunun taşınmazının bitişiğine köprülü kavşak yapılmış olmasının söz konusu bağımsız bölümün maruz kalacağı gürültü kirliliğinin artmasına yol açacağı ve bu durumun taşınmazın değerini yaklaşık %10 oranında azaltacağı tespit edilmiştir. Bu kavşağın kamu gücü tasarrufu çerçevesinde inşa edildiği de dikkate alındığında belirtilen şekilde taşınmazın değerinin azalmasına yol açılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır.

32. Bununla birlikte başvuru konusu olayda başvurunun mülkünden yoksun bırakılması söz konusu değildir. Başvurunun taşınmazının yakınına köprülü kavşak inşa edilmesi suretiyle taşınmazın kullanımına yapılan müdahalenin mülkiyetin kullanımının kontrolü veya düzenlenmesi niteliği taşımadığı da açıktır. Bu olayda köprülü kavşak inşası ile başvurunun taşınmazında trafiğin ve gürültünün artması, ayrıca taşınmazın manzarasının kapanması nedenleriyle değerinin düştüğü ileri sürüldüğüne göre başvurunun mülkiyetten barışçıl yararlanma hakkına müdahaleye ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

i. Genel İlkeler

33. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaştırmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

34. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyumsuzluklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (*Eyyüp Boyunukara*, B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; *Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri A.Ş.*, § 44).

35. Ancak hemen belirtmek gerekir ki bazı durumlarda devletin pozitif ve negatif yükümlülüklerinin birbirinden ayrılması da mümkün olamamaktadır. Üstelik devletin ister pozitif isterse de negatif yükümlülükleri söz konusu olsun, uygulanacak ilkeler de çoğunlukla önemli ölçüde benzeşmektedir (*Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.* [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 70).

36. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulması durumunda bu müdahalenin malik üzerinde doğurduğu olumsuz sonuçların mümkünse eski hâle döndürülmesini, mümkün değilse malikin zarar ve kayıplarının telafi edilmesini sağlayan idari veya yargısal birtakım hukuki mekanizmaların oluşturulması devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereğidir. Bu bağlamda hak ihlalinin sonuçlarının giderilmesi bakımından ne tür hukuki mekanizmaların öngörüüleceği hususu devletin takdirindedir. Bu husus kural olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin tercih edilen idari veya yargısal mekanizmanın malik üzerinde doğurduğu olumsuz etkilerin düzeltilmesi bakımından yeterli ve elverişli olup olmadığı hususundaki denetim yetkisi saklıdır. Bu bağlamda düzeltici bir mekanizmanın hiç oluşturulmaması veya oluşturulan mekanizmanın müdahaleden önceki durumu tesis edici veya oluşan kayıpları giderici bir nitelik arz etmemesi durumunda mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülükler ihlal edilmiş olur (*Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri A.Ş.*, § 46).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

37. Başvurucu; inşa edilen köprülü kavşak nedeniyle trafik yoğunluğunun, çevre kirliliğinin ve gürültünün artması, ulaşımının kısıtlanması ve manzarasının kapanması nedeniyle taşınmazının değerinin düştüğünden ve zararının karşılanmamasından yakınmaktadır.

38. Başvuru konusu olayda, başvurucuya ait bağımsız bölümün bulunduğu binanın karşısına yıllara paralel olarak artan araç sayısının yol açtığı trafik sirkülasyonunu azaltmak, dolayısıyla trafik güvenliğini, can ve mal emniyetini sağlamak adına *Reşadiye farklı seviyeli köprülü kavşağı* inşa edilmiştir. Başvurucunun kavşak inşası nedeniyle taşınmazında oluşan değer kaybının tazmini istemiyle açtığı dava ise reddedilmiştir. Mahkeme başvurucunun taşınmazının %10 değer kaybına uğradığını tespit etmiştir. Ancak Mahkemece bu zarar kalemlerinin aynı yol üzerinde bulunan bütün işyeri ve daire sahipleri açısından geçerli olduğu, başvurucunun zararının diğer işyeri ve daire sahiplerinden farklı, özel ve olağan dışı bir nitelikte olmadığı ifade edilmiştir. Mahkemeye göre başvurucunun oluşan genel külfetlere kamu külfetlerindeki eşitlik ilkesi uyarınca katlanması gerekmektedir.

39. Bununla birlikte başvurucunun taşınmazının bitişiğinde *köprülü kavşak* yapılması nedeniyle doğan zarara başvurucunun katlanması gerektiği yönündeki derece mahkemelerinin kararlarında herhangi bir kanuni dayanak gösterilmemiştir.

40. İdarenin trafiğin düzenlenmesi maksadıyla yeni yol, kavşak, köprü gibi inşa çalışmalarının kamu hizmetlerin sürekliliği ve artan ihtiyaçların karşılanması maksadına yönelik olarak yapıldığı değerlendirildiğinden köprülü kavşak inşası sonucu oluşan müdahalenin kamu yararına dayalı, meşru bir amacının bulunduğu açıktır.

41. Somut olayda İdarenin ulaşım faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak üzere yaptığı köprülü kavşak yüzünden başvurucunun taşınmazında değer kaybı olduğu derece mahkemelerince açık bir biçimde tespit edilmiştir. Başvurucunun taşınmazında yaşanan

böyle bir değer kaybının zarara yol açtığı ve bu zarara da İdarenin yaptırdığı köprülülük kavşağın sebebiyet verdiği ise kuşkusuzdur. Bu yüzden uğranılan zararların giderilmemesi ise başvurucuya önemli bir külfet yüklemektedir. Söz konusu idari eylemle başvurucunun taşınmazında böyle bir zarara yol açıldığı ortada olduğuna göre mülkiyet hakkının korunmasının devlete yüklediği pozitif yükümlülükler çerçevesinde *eski hâle getirme* kuralı kapsamında bu zararın giderilmesi gerekir. Aksi takdirde yani İdarenin salt kusurlu olup olmadığına göre sorumluluğun belirlenmesi veya söz konusu külfete bütünüyle mülk sahibinin katlanması sonucuna varılması başvurucuya şahsi olarak yüklenen külfeti olağan dışı bir biçimde artırır.

42. Nitekim benzer şikâyetlerle açılan davalarda bazı bölge idare mahkemeleri ve Danıştay tarafından da idarenin kusursuz sorumluluğu esasına dayanan hâllerde özel ve olağan dışı nitelik arz eden zararların İdare tarafından karşılanacağı kabul edilmiştir (bkz. §§ 17-22). Somut olayda her ne kadar derece mahkemelerince başvurucunun zararının diğer işyeri ve daire sahiplerinden farklı, özel ve olağan dışı bir nitelikte olmadığı belirtilmiş ise de aynı binanın başka bağımsız bölümlerinde yapılan keşif sonrası alınan bilirkişi raporlarında görüntü ve gürültü kirliliğinin artmasından dolayı taşınmazların %10 oranında değer kaybına uğrayacağı tespit edilmiştir. Buna göre başvurucunun kavşak yakınında taşınmaz bulunmayan ve yalnızca kavşağı kullanan kişiler ile eşit şekilde külfet altına sokulduğundan bahsetmek de mümkün değildir. Dolayısıyla başvurucunun diğer taşınmaz maliklerine oranla daha ağır bir külfet altına sokulduğunun gözönünde tutulması gerekir.

43. Bu durumda İdarece yaptırılan köprülülük kavşağın olumsuz etkileri nedeniyle başvurucunun taşınmazında meydana gelen değer düşüklüğüne rağmen derece mahkemelerinin oluşan zarara bütünüyle başvurucunun katlanması gerektiğine yönelik yorumları başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemektedir. Sonuç olarak başvurucunun köprülülük kavşağın hemen bitişiğinde olan taşınmazı yönünden uğradığı söz konusu zararın karşılanmaması nedeniyle devlete mülkiyet hakkının yüklediği pozitif yükümlülüklerin somut olay bağlamında yerine getirilmediği kanaatine varılmıştır.

44. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

45. Başvurucu, lehine tazminata hükmedilmediği gibi aleyhine vekâlet ücretine hükmedilerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

46. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ve ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verildiğinden aleyhine hükmedilen vekâlet ücreti nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden bu aşamada inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

47. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

48. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle devam eden ihlalin durdurulması, ihlale konu kararın veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, § 55).

49. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemler, yargısal işlemler veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (*Mehmet Doğan*, § 57).

50. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir (*Mehmet Doğan*, § 58).

51. Buna göre Anayasa Mahkemesince ihlalin tespit edildiği hâllerde yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemeleri ise Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür (*Mehmet Doğan*, § 59).

52. Başvurucu, yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

53. Anayasa Mahkemesi köprülü kavşak yapımı yüzünden başvurunun taşınmazının uğradığı değer kaybı zararının karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin idari bir eylemden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Ancak bu idari eylemin sonuçlarının giderimi için mevcut bir yargısal yolun sonuçsuz kalmasından sonra bireysel başvuru yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır.

54. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda derece mahkemelerince yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Trabzon İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

55. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Trabzon İdare Mahkemesine (E.2015/1495, K. 2016/323) GÖNDERİLMESİNE,

D. 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/7/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ